

ИГОР РОСОХОВАТСКИ РАЗРУШЕНИТЕ СТЬПАЛА

Превод от руски: Петър Бонев, 1967

chitanka.info

Какво ще запомнят за нас тези същества, които вече не са животни, но още не са хора, когато ние отлетим оттук след няколко часа? Какво още забравихме да сторим за тях?

Те стоят неподвижно в полукръг. Леко помръдват лилавите им мустаци-антени, разположени върху „главите“, по-точно, на триъгълните възвишения в центъра на туловището. За какво мислят сега? За мен? За ракетата? За себе си?

Мътна проблясва гъстата течност в раковините, които съществата държат в пипалата си, без да се разделят с нея нито за миг. Течността — това е животът им. Те не могат да преживеят и половин час, ако не пийнат малко от раковината.

Аз ги съжалявам. Но това не е само съжаление. Те ми напомнят малки дечица. И нашите далечни деди са били някога същите, в детството на Земята. Безпомощни, безмилостни, отчаяно любопитни. Какво ги измъква от скритите в дълбините на планетата езера с животворна течност, през лъкатушните пещери на повърхността? Може би в пещерите са пресекнали радиоактивните източници, а те не могат да минат без светлина? Вадят раковини от дъното на езерата. Този, който се гмурка по-добре, се сдобива с по голяма раковина. Значи може да остава по-дълго време на повърхността. Ако не беше тъй, биха се сдружили, по-лесно щяха да преживяват. Когато се връщат към езерата през срутванията и пещерите, където на всяка крачка ги дебнат опасности, те постъпват точно така, държат се на групи. Но щом напълнят раковините си с течност, започват да се боят един от друг. А след това отново се обединяват за защита от враждебната природа.

„Започват да стават разумни“ — каза командирът ни Влад и думите му прозвучаха като резолюция. Той говори винаги така: малко, бавно и тежко. Аз споря често с него, но той винаги се оказва прав. Това ме вбесява, кара ме да се премирам безнадеждно. Другите се усмихват, даже Ася. А Влад си мълчи, за да ме срази накрая с едно изречение, противната му непогрешимост стои невъзмутимо зад него като сянка. Нима той никога не греши?

Впрочем Влад няма право да греши: от това зависи животът на целия екипаж. Все пак понякога ми се иска да сбърка... и да стане почвечен...

Едно от съществата проявява признаци на безпокойство. Досещам се: течността в раковината е намалела. Сигурен съм, че то се бои от връщането в недрата на планетата, в мрака, при димящите езера. Пътят му е осеян с хиляди опасности, пипалата на полурастения-полуживотни, стаени в пещерите, чести срутвания. Но то ще върви по този път, каквото и да стане. Другояче не може.

Ето защо аз не мога да ги наблюдавам хладно, изучаващо, както Влад. Ето защо им прощавам скъперничеството и жестокостта.

Помня веднъж как един от тях, останал по-дълго на открито, отколкото трябва, се опита да измъкне чужда раковина със спасителната течност. Двамата се сбиха на смърт. Течността се разплиска. Другите стояха, гледаха. Не се намесиха.

Ние не можехме да помогнем с нищо. Сигнализирахме по радиото, молехме другите да отделят поне капка от своите запаси. Но те се разбягаха при приближаването ни. Даже се защитаваха. Ася се заплака: „Животни!“ Аз тръгнах към езерата. Влад разбра намерението ми, процеди: „Няма да свариш!“ Едва не загинах, а когато се върнах, беше вече късно...

След това си изпатих от Влад, макар да се зъбех, предвиждайки заповедта му: „Не се намесвайте!“

Въпреки това интересът ми към тях не намалел. И то точно заради това, че пътят им е много страшен, а те са длъжни, каквото и да стане, да вървят по него.

Аз гледам към скалистото плато, където блести грамадата на Двореца, който ние издигнахме за тях. Тревожното безпокойство не ме напуска. Като че ли всичко е премислено. Но на мен ми се струва... Изкачвам се по скалите, а те тронаво бързат подире ми. По хлъзгавите камъни лъщи бодлив лишей, въздухът, жълт като мед, се стича в долината. Спираловидните, заредени с електричество облаци, прелитат съвсем близо, сякаш някой стреля от тях в мен.

Влизам. В Двореца сме поставили колело и лост — най-великите изобретения на човечеството. „Да пришпорим еволюцията им“ — казваше Ким. „Да им помогнем“ — мислех аз. Ася попита, обръщайки се и към нас, и към себе си: „Ами ако тяхната еволюция би тръгнала по съвсем друг път и ние просто им натрапваме волята си?“ Влад мълчеше. Никой не знаеше за какво мисли той.

Минавам през залите, където се съхраняват зазидани в стените блокове със записи за гениалните изобретения на земните хора. Щедрост, на която са способни само висши същества. Разумна щедрост: всеки блок притежава специфичен, мъчно отваряш се капак и собствен шифър. Едва когато достигнат висока степен на развитие, те ще могат да отворят блока със записите за разлагането на атома. И ще разберат — това е било грижа за тях. „Недораслите“ не трябва да се пускат до бъчвата с барута.

Всичко е премислено. Но безпокойството ме държи в напрежение. Ние сме забравили нещо... Но какво именно?

Излизам от Двореца. Те ме чакат.

Въздухът потъмнява, сгъстява се, облаците стават виолетови. Дъха на свежест, както след буря. Слизам към ракетата, като стъпвам внимателно по хлъзгавите камъни.

Оглеждам се.

Хванали пред себе си раковините, те се клатушкат след мен, бързат и все повече изостават. Един се спъна. Течността се разлива между камъните. Той се просва по корем. И лакомо всмуква капките, които още не са попили в почвата.

В този миг разбирам! Стъпала. Ние забравихме да им облекчим пътя, да направим изкачването до Двореца по-леко. Ние мислехме само за това, което оставяме в блоковете, а забравихме за пътя до него. Бъркахме непрекъснато. И в грижата си, и в мъдрата си предвидливост. Влад също. А това ще струва живота на много от тях...

Измъквам от джоба си сигнализатора. Натраквам набързо команда-програма. В същия миг от контейнера на ракетата изскачат няколко кибера. За mreжени от дима на малките си дюзи, те бързат към пътя.

Изчаквам, докато последните същества слезнат в долината и предавам командата.

Киберите изпълняват програмата. По пътя избухват ослепителни искри. Трещят взривове. Громолят мощни електродлета и свредели.

Пътят заприличва на каменна река. Вълните ѝ са стъпала. Един след друг киберите се прибират в ракетата.

В същото време се отваря вторият люк. От него по подвижния ескалатор се спускат Влад и Ася. Идват при мен и се обръщат към стъпалата. Ася по навик се обляга ласкаво на рамото ми, казва:

— „Недораслите“ ще запомнят...

Тя така нарича тези същества.

Влад мълчи. Той застава в профил към мен, издава напред долната си устна. Едва сдържам усмивката си, толкова ми прилича в този момент на надменна гърбоноса камила.

Но усмивката ми замръзва. Защо Ася го гледа така, без да мига, разтворила широко тъмните си спокойни очи? Мен тя ме гледа другояче: малко покровителствено, малко привично-любовно. А аз бих искал да бъде „любовно“ без „привично“.

Защо Влад изважда сигнализатора? Какво чука той по клавишите?

От люка по негова команда стремително излитат няколко кибера. Грохот. Почвата се тресе. Рушат се скали, стъпала. Летят камъни. Ася се отдръпва уплашено от рамото ми.

Докато се опомня и пътя го няма. Затрупан е с обломъци, разяден от пукнатини и пропасти. Стана още по-труден и опасен отпреди. Какво направи Влад? Защо?

Главата ми се върти от гняв.

Той мълчи. Гледа ме тъжно отгоре надолу.

— Хайде в ракетата. Там ще обясня.

И той обръща към мен превития си гръб тръгва към ракетата. Ася го последва. На мен не ми остава нищо друго... Утешавам се със спомена за тъжните очи на командира. Може би той е по-нещастен от всички ни, защото вижда по-далеч от другите и защото именно той няма право да греши. Може би на него много му се иска да се научи да греши?

Ескалаторът бавно ни понася към отвора на люка. С мъка гледам към мястото, което преди малко беше път към планината. В далечината тъмнеят неподвижните фигурки на „недораслите“.

Представям си как ще идат там как изумено ще опипват непреодолимата за тях стръмнина. Ще се опитат да стигнат до Двореца, но раковините с течността, която те не могат да оставят ще направят това невъзможно.

Аз ненавиждат командира. Никога към никого досега не съм изпитвал такава ненавист. „Недорасли“... Защо го направи? За да ме унизи? Или ги презира?

Те ще влязат в мрачните си дупки, отнасяйки в душите си страх, удивление и... ненаситно любопитство. И то ще ги подгони отново и отново към планината, където се намира нещо Великолепно и Загадъчно. Но животворната течност в раковините, която ги прави такива алчни и недоверчиви, ще ги спира всеки път в подножието.

А после... Какво ще стане после?

Изведнъж си представям много ясно... Не, просто виждам какво ще стане.

Веднъж любопитството ще се окаже по-силно от всичко. Най-смелите или най-любопытните от тях ще се решат. Ще започнат да се трудят: ще сплетат въжета и мостове, ще ги прехвърлят през пропастите. А раковините ще оставят в подножието на планината, доверявайки се за първи път на другия, за да могат след това, с помощта на въжетата, да издърпат и тях на върха. И никой от останалите долу не ще излъже доверието им, защото иначе той никога няма да узнае Великолепното и Загадъчното.

Спираловидните облаци, кръжейки бясно, летят край мен. А аз държа пръста си върху копчето на ескалатора и гледам към разрушения път. Нещо назрява в мен, проявява се като на фотоплака.

Тук, по тези разрушени стъпала „недораслите“ ще се изкачат, длъжни са да се изкачат на много високо стъпало...

Публикувано във вестник „Пулс“, брой 16/1967 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.